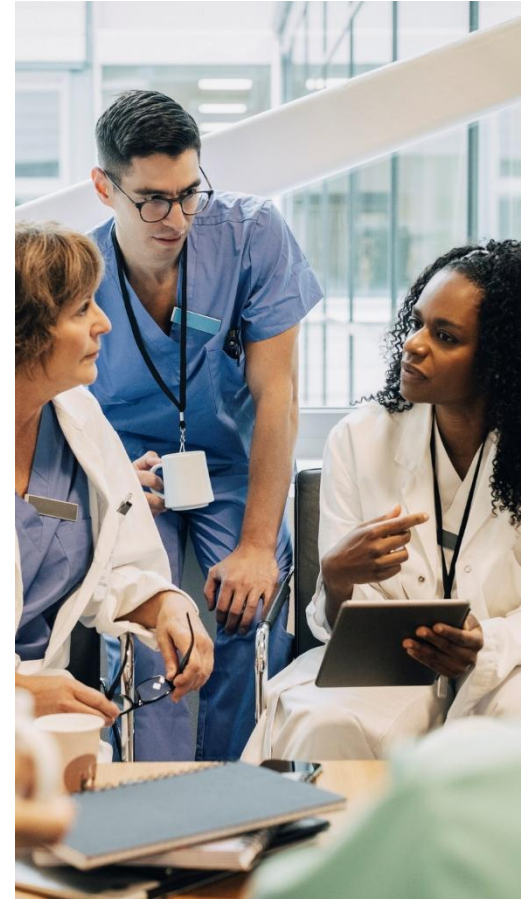

Tekoälyllä vuorotyöstä terveellisempää ja turvallisempaa: suosituksia työterveyshuollolle

Tekoälyä voi hyödyntää työpaikoilla vaikuttavasti ja vastuullisesti, jolloin ratkaisut tukevat vuorotyön terveellisyyttä ja turvallisuutta.

Suosituksia on suunnattu työterveyshuollon toimijoille.

1. Arvioi vuorotyön terveys- ja turvallisuusriskit työterveysyhteistyössä

Työterveyshuollolla on keskeinen rooli vuorotyön terveys- ja turvallisuusriskien ehkäisyssä. Työtä tukevia tekoälyratkaisuja pitää hyödyntää suhteessa työolojen, työpaikan toiminnan ja henkilöstön tilanteen kokonaisarvioon.

Muista

- Hyödynnä työpaikan vuorotyön riskinarvioinnissa työpaikkaselvityksiä, terveystarkastuksia, sairauspoissaolotietoja, työn kuormittavuuden arviointia ja henkilöstökyselyitä.
- Tunnista erityisesti yötyöhön, lyhyisiin palautumisaikoihin, univaikeuksiin, vireyden vaihteluun sekä työn ja muun elämän yhteensovittamiseen liittyvät haasteet.
- Tue työpaikkaa määrittelemään terveyteen ja työturvallisuuteen liittyvät tavoitteet, kun työpaikalla suunnitellaan tekoälyratkaisujen käyttöönottoa.
- Varmista, että tekoälyratkaisujen käyttö täydentää työterveyshuollon asiantuntija-arvioita. Sovellus ei voi korvata esimerkiksi kliinistä harkintaa tai työpaikkakohtaista arviointia.

Muistilista: Arvioi työpaikan tekoälyratkaisuja

1. **Arvioi** vuorotyön terveys- ja työturvallisuusriskit yhdessä työpaikan kanssa.
2. **Määrittele** selkeästi tekoälyratkaisun käyttötarkoitus ja työterveyshuollon rooli.
3. **Varmista** avoin keskustelu työpaikalla ja henkilöstön osallistuminen suunnitteluun.
4. **Tarkista**, että tietosuoja, terveystietojen käsittely ja salassapito on hoidossa.
5. **Linjaa** tekoälyratkaisun käyttö ergonomisen työvuorosuunnittelun ja palautumisen ja työkyvyn tukemisen periaatteisiin.
6. **Sovi** vaikutusten arviointiin tavoitteet, mittarit, seuranta ja vastuut.
7. **Varmista**, että tekoälyratkaisu toimii työterveyshuollon asiantuntija-arvioinnin tukena.
8. **Osallistu** työnantajan, työterveyshuollon ja teknologiatoimittajan roolien ja päästövastuiden määrittelyyn.

2. Tue työpaikkojen tekoälylukutaitoa ja vastuullista teknologian käyttöönottoa

Työterveyshuolto voi auttaa työpaikkoja ymmärtämään tekoälyratkaisujen mahdollisuuksia ja rajoituksia vuorotyön terveellisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Tekoälylukutaito on tärkeää myös työterveyshuollon omassa toiminnassa, jotta asiantuntijat pystyvät arvioimaan ratkaisujen luotettavuutta ja soveltuvuutta työterveysyhteistyöhön.

Muista

- Kartoita työterveyshuollon ammattilaisten osaaminen tekoälyratkaisujen arvioinnissa, tulkinnassa ja käytössä.
- Tarjoa asiakastyöpaikoille neuvontaa tekoälyratkaisujen käytössä vuorotyön terveys- ja turvallisuushaasteissa.
- Korosta, että tekoälyn tuottamia ehdotuksia tulee arvioida suhteessa työn luonteeseen, työoloihin ja henkilöstöltä kerättyihin terveys- ja työturvallisuustietoihin.
- Tue työpaikkoja henkilöstön tekoälylukutaidon kartuttamisessa ja palautekanavien rakentamisessa.

Työterveyshuollon tehtävä on tukea työpaikkoja, jotta tekoälyratkaisut edistävät vaikuttavasti vuorotyön terveellisyyttä ja turvallisuutta.

3. Hyödynnä tekoälyä kohdennetusti

Tekoälyratkaisuja voi hyödyntää vuorotyössä ergonomisen työvuorosuunnittelun tukena, vuorotyöntekijän hyvinvointia ja työturvallisuutta edistävissä teknologioissa sekä digitaalisessa unettomuuden hoidossa. Sovellukset voivat

- vähentää kuormittavia työaikaratkaisuja.
- edistää terveellisiä elintapoja.
- parantaa työn turvallista suorittamista.
- tarvittaessa hoitaa unettomuutta vuorotyöhön soveltuvalla tavalla.

Työterveyshuollon tehtävä on tukea työpaikkoja, jotta tekoälyratkaisuja voidaan hyödyntää mahdollisimman vaikuttavasti.

Tue työpaikkaa tekoälyratkaisujen käytössä

- Ehdota, millä tavalla työpaikka voi hyödyntää tekoälyä vuorotyön terveellisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi.
- Osallistu tekoälyratkaisujen terveys- ja työturvallisuustavoitteiden määrittelyyn ja tavoitteiden seurantaan.
- Varmista, että tekoälysovelluksissa käytetään yksilöllisiä terveystietoja ainoastaan lainmukaisesti, tarpeellisessa määrin ja työntekijän oikeuksia kunnioittaen.

4. Vahvista työntekijöiden luottamusta, osallisuutta ja yhdenvertaista kohtelua

Työterveyshuollon asiantuntijat voivat toimia luottamusta rakentavana osapuolena silloin, kun vuorotyöpaikalla otetaan käyttöön tekoälyratkaisuja.

Tue vuorotyön terveellisyttä ja turvallisuutta työpaikalla

- Kannusta työpaikan johtoa ottamaan koko henkilöstö mukaan tekoälyratkaisun suunnitteluun.
- Keskustele työpaikan kanssa tekoälyn mahdollisista vaikutuksista työn kuormittavuuteen, oikeudenmukaisuuden kokemukseen ja työterveysyhteistyön käytänteisiin.
- Varmista, että työterveyshuollon rooli työnantajan päätöksenteossa on selkeä.
- Määrittele yhdessä työpaikan ja teknologiatoimittajan kanssa, mitkä päätökset kuuluvat työnantajalle, mitkä perustuvat työterveyshuollon asiantuntija-arvioon. Lisäksi on hyvä päättää missä asioissa tekoälyä hyödynnetään työpaikalla päätöksenteon tukena.
- Arvioi yhdessä työpaikan ja teknologiatoimittajan kanssa, voivatko vuorotyön terveellisyttä ja turvallisuutta tukevat tekoälyratkaisut johtaa työntekijöiden perusteettomaan seurantaan tai eriarvoiseen kohteluun.

5. Varmista tietosuoja, terveystietojen asianmukainen käsittely ja eettinen arviointi

Tekoälyratkaisujen hyödyntäminen voi edellyttää terveys- ja työturvallisuustietojen käyttöä. Varmista, että näiden tietojen käsittely on lainmukaista, eettisesti perusteltua ja työntekijöille ymmärrettävää.

Muista

- Selvitä, mitä tietoja tekoälyratkaisu käyttää ja missä roolissa työterveyshuolto osallistuu tietojen käsittelyyn.
- Varmista, että terveystietoja käsitellään vain lainmukaisin perustein ja työterveyshuollon salassapitovelvoitteita noudatetaan.
- Tue työpaikkaa viestimään henkilöstölle ymmärrettävästi terveystietojen keräämisestä ja käytöstä. Kerro mihin tarkoitukseen tietoja kerätään ja millaisia oikeuksia työntekijöillä on.
- Arvioi yhdessä työpaikan ja teknologiatoimittajan kanssa tekoälyratkaisujen eettisiä vaikutuksia erityisesti yksityisyyden, oikeudenmukaisuuden, läpinäkyvyyden ja luottamuksen näkökulmista.

6. Ole asiantuntijakumppani

Työterveyshuollon asiantuntemusta tarvitaan, jotta vuorotyöhön kehitetyt tekoälyratkaisut vastaavat todellisiin terveys- ja työturvallisuustarpeisiin. Työterveyshuolto voi toimia sillanrakentajana työpaikkojen ja teknologiakehittäjien välillä eri tarpeiden määrittelyssä.

Rakenna yhteistyötä

- Tuo kehittämistyöhön asiantuntemusta vuorotyön terveys- ja työturvallisuusriskeistä ja niiden hallintakeinoista.
- Osallistu tarvittaessa tekoälyratkaisujen pilotointiin, validointiin ja käyttökokemusten arviointiin.
- Arvioi ovatko tulokset vaikuttavia.
- Varmista työpaikan käyttämien tekoälyratkaisujen yhteensopivuus työterveyshuollon palveluprosessien ja tietojärjestelmien kanssa. Muista tietosuoja.

7. Seuraa vaikutuksia

Työterveyshuollolla on hyvä asiantuntemus ja asema arvioida tekoälyratkaisujen terveys- ja työturvallisuusvaikutuksia. Arvioinnissa on tärkeää tarkastella mitattavia vaikutuksia ja työntekijöiden kokemuksia.

Tue jatkuvaa kehittämistä

- Sovi työpaikan kanssa mittarit terveys- ja työturvallisuusvaikutuksien seurataan.
- Seuraa tekoälyratkaisun käytön vaikutuksia esimerkiksi palautumiseen, uneen, työhyvinvointiin, sairauspoissaoloihin, työtapaturmiin ja työntekijöiden kokemaan oikeudenmukaisuuteen.
- Tunnista mahdolliset haitalliset tai odottamattomat vaikutukset. Käsittele ne yhdessä henkilöstön kanssa.
- Osallistu tarvittaessa tekoälyratkaisujen jatkokehittämiseen. Hyödynnä seurannassa ja arvioinnissa saatuja tietoja.

ASIAANTUNTIJAMME

Mikael Sallinen
tutkimuspäällikkö
mikael.sallinen@ttl.fi
+358 30 474 2735

Kati Karhula
erikoistutkija
kati.karhula@ttl.fi
+358 30 474 2560

Päivi Vanttola
erikoistutkija
paivi.vanttola@ttl.fi
+358 30 474 2018